

เอกสารคำสอน

วิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการธุรกิจฟาร์ม
บทที่ 4 การบันทึกกิจการฟาร์ม

ผศ.ดร.สุวรรณา สายรวมญาติ

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และทรัพยากร
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรกฎาคม 2567

เอกสารคำสอน วิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการธุรกิจฟาร์ม

บทที่ 4 การบันทึกกิจการฟาร์ม

บทที่ 4 การบันทึกกิจการฟาร์ม.....	4-2
1. เกริ่นนำ ทำไมต้องมีการบันทึกกิจการฟาร์ม.....	4-2
2. ประเภทของการบันทึกกิจกรรมฟาร์ม.....	4-2
2.1 การบันทึกข้อมูลทั่วไปของฟาร์ม.....	4-2
2.2 การบันทึกบัญชีฟาร์ม.....	4-4
2.3 การบันทึกการผลิต.....	4-6
2.2.1) การบันทึกการผลิต.....	4-6
2.2.2) การบันทึกกิจกรรมด้านแรงงาน.....	4-8
2.2.3) การบันทึกกิจกรรมด้านการเก็บเกี่ยว.....	4-10
2.4) การบันทึกข้อมูลด้านการตลาด.....	4-10
3. เหตุใดเกษตรกรไทยจึงไม่ชอบบันทึกข้อมูลและทำบัญชีฟาร์ม.....	4-11
4. ข้อจำกัดของการบันทึกกิจการฟาร์ม.....	4-12
5. ความเชื่อมโยงของการบันทึกและงบการเงินของฟาร์ม.....	4-14
6. สรุป.....	4-14
หนังสือแนะนำ.....	4-15
คำถามท้ายบทที่ 4.....	4-15

บทที่ 4 การบันทึกกิจการฟาร์ม

1. เกริ่นนำ ทำไมต้องมีกรบันทึกกิจการฟาร์ม

การบันทึกข้อมูลกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกฟาร์ม เช่น จำนวนสัตว์ ผลิตผล รายรับ รายจ่าย ฯลฯ เป็นการบันทึกบัญชีฟาร์มและการบันทึกกิจกรรมการผลิตของธุรกิจฟาร์ม การบันทึกกิจการฟาร์มจึงเป็นการบันทึกบัญชีฟาร์ม ที่จัดบันทึกของมูลทางการเงินที่จำเป็นในการจัดทำระบบบัญชีฟาร์ม เช่น การบันทึกบัญชีเงินสด การบันทึกบัญชีสินทรัพย์และหนี้สิน และการบันทึกบัญชีรายรับรายจ่าย ขณะที่การบันทึกกิจกรรมการผลิต เป็นการจดบันทึกข้อมูลรายละเอียดของกิจกรรมการผลิตที่เกิดขึ้นภายในฟาร์ม เป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยเตือนความจำว่า ได้ดำเนินกิจกรรมการผลิตอะไรบ้าง ใช้ปัจจัยการผลิตไปจำนวนเท่าไร เป็นค่าใช้จ่ายแต่ละรายการมากน้อยเพียงใด ซึ่งบันทึกเหล่านี้ช่วยให้ผู้จัดการฟาร์มทราบความผลการดำเนินงานของฟาร์มทั้งต้นทุนการผลิต ประสิทธิภาพการ ใช้ปัจจัยการผลิตและผลิตภาพของปัจจัย ทราบผลกำไร สถานะทางการเงิน และเงื่อนไขทางการเงินต่าง ๆ ช่วยให้ผู้จัดการฟาร์มสามารถวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน รายได้และกำไรในแต่ละกิจการของธุรกิจฟาร์ม ทราบโครงสร้างต้นทุนการผลิต ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ธุรกิจฟาร์มเป็นประโยชน์ในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาและ/หรือปรับปรุงการดำเนินงานของฟาร์มได้เป็นอย่างดี ทั้งยังใช้เป็นข้อมูลในการคาดการณ์ วิเคราะห์ และวางแผนในการลงทุนของธุรกิจฟาร์มในอนาคต ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกกิจการจึงเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับประกอบการขอสินเชื่อจากแหล่งเงินทุน รวมถึงเป็นข้อมูลประกอบการยื่นภาษีและการขอคืนภาษีได้อีกด้วย

2. ประเภทของการบันทึกกิจกรรมฟาร์ม

การบันทึกกิจการฟาร์มมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีรายละเอียดและประโยชน์ต่อการนำไปใช้แตกต่างกันดังนี้

2.1 การบันทึกข้อมูลทั่วไปของฟาร์ม

การบันทึกข้อมูลทั่วไปของฟาร์ม เป็นการบันทึกข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกฟาร์ม ได้แก่

- 1) การบันทึกวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการทำธุรกิจฟาร์ม
- 2) การจัดตั้งธุรกิจฟาร์ม สถานที่ตั้ง ประเภทองค์กร (แสดงลักษณะของผู้เป็นเจ้าของ) โครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารงาน

- 3) สภาพภูมิประเทศ ชนิดและความอุดมสมบูรณ์ของดิน อุณหภูมิ อากาศ ความชื้น การระบายน้ำ ข้อมูลปริมาณน้ำฝน (ย้อนหลัง 5-10 ปี) การกระจายตัวของช่วงฝน ช่วงเดือนและปีของการเกิดโรคระบาดและแมลงศัตรูพืช
- 4) สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโอกาส อุปสรรค และภัยคุกคาม
- 5) ผังฟาร์ม (farm map)

ตัวอย่างฟอร์มการบันทึกกิจการฟาร์มด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แบบ 1

แปลงที่	เนื้อที่ (ไร่-งาน-ตร.วา)	สภาพพื้นที่	สภาพ ดิน	การถือครอง และเอกสารสิทธิ์	ราคาประเมิน [*] (บาท/ไร่)	แหล่งน้ำ	การใช้ ประโยชน์	หมายเหตุ
1	1-2-70	ดอน	เหนียว	ของตนเอง - โฉนด	920,000	มี	บ้าน	
2	25-3-46	ลุ่ม	เหนียว	ของตนเอง - น.ส.3ก	85,000	มี	ปลูกข้าว	ใช้ทุกปี
3	50-0-35	ดอน	ทราย	เช่า	1,000	ไม่มี	ปลูกมัน สำปะหลัง	เช่า ตั้งแต่ปี 2564
4	0-3-25	ลุ่ม	เหนียว	ทำฟรี	700,000	มี	เลี้ยงปลา	แม่ให้ทำฟรี ไปเรื่อย ๆ

หมายเหตุ: * ราคาประเมินสามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ของกรมธนารักษ์ <https://assessprice.treasury.go.th/>

ตัวอย่างฟอร์มการบันทึกกิจการฟาร์มด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แบบ 2

แปลงที่	ที่ตั้ง		พืชที่ ปลูก	ช่วงเวลาปลูก- เก็บเกี่ยว	เช่า/ตนเอง	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	พันธุ์	แหล่งน้ำ	หมายเหตุ
	หมู่	ตำบล							
1	8	แหลมบัว	กล้วย	ทั้งปี	ตนเอง	4.25	กล้วยน้ำว้า มะลิอ่อง	มี	
2	2	แหลมบัว	นาข้าว	ธ.ค.-มี.ค.	ตนเอง	22.5	ข้าว กข 79	มี	

2.2 การบันทึกบัญชีฟาร์ม

การบันทึกบัญชีฟาร์มเป็นการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับสินทรัพย์ของธุรกิจฟาร์มที่นำมาใช้ในกิจกรรมการผลิต เงินสดที่ใช้ดำเนินธุรกิจ รวมถึงหนี้สินที่ได้ธุรกิจฟาร์มได้กู้ยืมมาใช้จ่ายหมุนเวียนภายในฟาร์ม ตลอดจนการลงทุนปรับปรุงฟาร์มหรือขยายกิจการของธุรกิจฟาร์ม การบันทึกบัญชีฟาร์มแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

- 1) การบันทึกสินทรัพย์ หนี้สิน และเงินสด ซึ่งการบันทึกประเภทนี้ ผู้จัดการฟาร์มต้องสำรวจรายการสินทรัพย์ต่าง ๆ ของฟาร์มที่ใช้ในการดำเนินการผลิตที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร ทองคำ ลูกหนี้ ที่ดิน โรงเรือน เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ทางการเกษตร จำนวนปศุสัตว์ อาหารสัตว์ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ผลผลิตที่คงเหลือภายในฟาร์ม ในส่วนของหนี้สิน ผู้จัดการฟาร์มต้องบันทึกยอดหนี้สินของฟาร์ม ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลสิ่งปลูกสร้าง

รายการ	ปีที่สร้าง	มูลค่าสร้าง (บาท)	อายุใช้งาน (ปี)	ประเมินค่าซาก (บาท)	ค่าเสื่อมต่อปี (บาท)	ค่าซ่อม (บาท)				
						ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567
1. โรงเก็บของ	2559	500,000	20	3,000	24,850	-	3,200	-	500	
2. โรงเรือน	2560	1,200,000	30	10,000	39,667	5,000	1,000	2,500	1,000	
3. บ่อบาดาล	2561	200,000	20	0	10,000	-	-	500	-	

หมายเหตุ: * คำนวณจาก (มูลค่าสร้าง - มูลค่าซาก)/อายุการใช้งาน

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ทางการเกษตร

รายการ	ปีที่ซื้อ	มูลค่าซื้อ (บาท)	อายุใช้งาน (ปี)	ประเมินค่าซาก (บาท)	ค่าเสื่อมต่อปี (บาท)	ค่าซ่อม (บาท)				
						ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567
1. เครื่องสูบน้ำ	2565	10,400	5	1,000	1,880					300
2. เครื่องพ่นยา	2564	13,900	3	300	4,533			50	100	100
3. จอบ	2566	200	2	-	100					
4. รถจักรยานยนต์	2563	75,000	10	500	7,450		1,000	1,500	1,500	1,000
5. รถยนต์ (ผ่อน)	2560	850,000	10	50,000	80,000	4,000	5,560	6,870	5,000	6,500

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลเงินสด เงินฝาก และสินทรัพย์อื่น ๆ

รายการ	31 ธ.ค. 2562	31 ธ.ค. 2563	31 ธ.ค. 2564	31 ธ.ค. 2565	31 ธ.ค. 2566	31 ธ.ค. 2567
เงินสดในมือ						
เงินฝากออมทรัพย์ บัญชี ธ.ก.ส.						
เงินฝากประจำ ธ. พาณิชย์						
เงินฝากสหกรณ์						
หุ้นสหกรณ์						
สลากทวิสิน						
เงินออมทรัพย์สัจจะ วาจา						

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลหนี้สิน

แหล่ง เงินกู้	วัตถุประสงค์ กู้	วงเงินกู้	หลักประกัน	อัตรา ดอกเบี้ย ต่อปี	ระยะเวลา	เงินผ่อนต่องวด/ จำนวนงวด	การชำระเงินกู้ (บาท)		
							ปี.....	ปี.....	ปี.....
ธ.ก.ส.	สร้างยุ้งฉาง	30,000	ที่ดิน 10-3- 45 โฉนด	6.5%	3 ปี	-			
ลีสซิ่ง	รถกระบะ	850,000	รถ	4%	5 ปี	60 งวด			
สหกรณ์ การเกษตร	ค่าปุ๋ย	25,000	คนค้ำ	4.5%	4 เดือน	25,000			
กองทุน หมู่บ้าน	ปลูกข้าว	20,000	คนค้ำ	1.5%	1 ปี	20,000			
ร้าน เกษตรดี	ค้ายา	2,000	ไม่มี	-	1 เดือน	2,000			
ร้านพันธุ์ ข้าวไทย	ค่าเมล็ด พันธุ์	15,000	ไม่มี	-	4 เดือน	15,000			

- 2) การบันทึกรายรับรายจ่าย เป็นบันทึกทางการเงินที่ผู้จัดการฟาร์มควรบันทึกทุกครั้งที่มีการซื้อปัจจัยการผลิต และขายผลผลิตและผลพลอยได้ ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลการเปลี่ยนแปลงเงินสดของฟาร์ม ทำให้ทราบปริมาณเงินสดสุทธิในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยจะเป็นเงินสดที่มีอยู่หรือในบัญชีธนาคารก็ได้ และรายได้อื่น ๆ ที่ธุรกิจฟาร์มได้รับ ได้แก่ รายได้จากการรับจ้างนอกฟาร์ม และเงินสนับสนุนจากโครงการรัฐ

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลรายรับ-รายจ่าย

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	หมายเหตุ
3 ก.พ. 67	ซื้อเมล็ดพันธุ์		500	
16 ก.พ. 67	ขายไข่ไก่ 10 แผง	1,200		
	ซื้ออาหารไก่		400	
20 ก.พ. 67	ซื้อปุ๋ยยูเรีย 3 กระสอบ		1,800	ยังไม่ได้จ่ายเงินร้านเจ้าหัว
6 มี.ย. 67	รับจ้างเหมาปลูกข้าว	13,000		แปลงป่าใจ 10 ไร่
6 ส.ค. 67	เงินจากโครงการปุ๋ยคนละครึ่ง	10,000		500 บาท/ไร่ * 20 ไร่

2.3 การบันทึกการผลิต

การบันทึกการผลิตเป็นการบันทึกรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรอบการผลิต มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงปริมาณปัจจัยการผลิตที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้ และวิธีการใช้ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปริมาณปุ๋ย และสารเคมีต่าง ๆ การบันทึกการผลิตจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การบันทึกการผลิตพืช/การผลิตสัตว์ และการบันทึกการใช้แรงงาน

2.2.1) การบันทึกการผลิต

1) การบันทึกกิจกรรมการผลิตพืช

การบันทึกกิจกรรมการผลิตพืช ได้แก่ ปฏิทินการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในแต่ละเดือน กิจกรรมในการเตรียมดิน การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว เทคนิคการผลิต เทคโนโลยีที่ใช้ เป็นต้น

ตัวอย่างการบันทึกกิจกรรมการผลิตของฟาร์ม

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
เตรียมดิน												
ปลูก												
...												
...												
...												
เก็บเกี่ยว												

ตัวอย่างการบันทึกกิจกรรมดูแลรักษา

กิจกรรม	วันที่ทำ	ราคา	ปริมาณ	อุปกรณ์	ค่าน้ำมัน/ พลังงาน	แรงงาน (คน)	เวลา (ชม./ วัน)	จำนวน (วัน)	ชนิดแรงงาน			
									จ้าง	ครัวเรือน	แลกเปลี่ยน	
การใส่ปุ๋ย												
ชนิดปุ๋ย.....												
ชนิดปุ๋ย.....												
ชนิดปุ๋ย.....												
การกำจัดวัชพืช												
ชนิดสาร.....												
ชนิดสาร.....												
ชนิดสาร.....												
การกำจัดศัตรูพืช												
ชนิดสาร.....												
ชนิดสาร.....												
ชนิดสาร.....												
การให้น้ำ												
ครั้งที่												
ครั้งที่												
ครั้งที่												

ตัวอย่างฟอร์มการบันทึกการจ่ายปัจจัยการผลิตพืช (ค่าวัสดุต่าง ๆ ยกเว้นแรงงาน)

วัน/เดือน/ปี	ค่าวัสดุ			สถานที่ซื้อ	ค่าขนส่ง (บาท)	หมายเหตุ
	รายการ	ปริมาณ	เป็นเงิน (บาท)			
4 ม.ค. 67	ปุ๋ย 15-15-15	10 กระสอบ	10,850	ร้านป่าชนิด	300	ค้างจ่าย นัดชำระ หลังขายผลผลิต
15 มี.ค. 67	ยาคุมหญ้า	2 ลิตร	1,100	ร้านในอำเภอ	80	ส่งไปรษณีย์
	เมล็ดพันธุ์ข้าว	1 กระสอบ	930	ร้านเกษตรดี	100	

2) การบันทึกกิจกรรมการผลิตสัตว์

การบันทึกกิจกรรมการผลิตสัตว์ ได้แก่ การบันทึกการเกิด วันผสมพันธุ์ พ่อพันธุ์ที่ใช้ ผลผลิตที่ได้ปริมาณอาหาร วัคซีนและเวชภัณฑ์สัตว์ เป็นต้น

ตัวอย่างการบันทึกกิจกรรมการผลิตไก่ไข่ประจำวัน

โรงเรือนที่ ปัจจุบันเลี้ยงไก่รุ่นที่

พันธุ์ไก่ไข่ จำนวนไก่เริ่มเลี้ยง ตัว เริ่มเลี้ยงวันที่

ว/ด/ป	จำนวนไก่ไข่ (ตัว)				การให้อาหาร		ผลผลิตไข่ (ฟอง)		
	ตาย	คัดทิ้ง	ปลด	คงเหลือ	ใช้อาหาร (กก.)	เฉลี่ย (กก./ตัว)	ไข่ดี	บวบ/แตก/ นึ่ม	รวม

2.2.2) การบันทึกกิจกรรมด้านแรงงาน

เป้าหมายการบันทึกกิจกรรมด้านแรงงาน เพื่อให้ผู้จัดการฟาร์มทราบจำนวนวัน จำนวนคน ค่าจ้างเพื่อคำนวณต้นทุนแรงงานทั้งที่จ่ายออกเป็นเงินสดและไม่เป็นเงิน มีประโยชน์อย่างยิ่งในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้แรงงานในแต่ละประเภทของตั้งแต่เริ่มการผลิตจนกระทั่งขาย แรงงานที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจฟาร์มแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) แรงงานเจ้าของฟาร์ม/ผู้จัดการฟาร์ม การบันทึกกิจกรรมการทำงานของเจ้าของฟาร์ม/ผู้จัดการฟาร์มจะทำให้ทราบถึงจำนวนวันที่ทำงานในฟาร์มต่อปี มีรายละเอียดที่ควรบันทึก ได้แก่

- ก. จำนวนวันที่ทำงานในฟาร์มต่อปี
 - ข. จำนวนวันที่ทำงานนอกฟาร์มต่อปี
 - ค. จำนวนวันหยุด/ป่วย/ไม่ทำงาน
- 2) แรงงานครัวเรือน ทำให้ทราบถึงจำนวนวันทำงานของแรงงานครัวเรือนที่ช่วยทำงานในฟาร์ม มักไม่มีการจ่ายค่าแรงออกไปเป็นเงินสด มีรายละเอียดที่ควรบันทึก ได้แก่
 - ก. จำนวนแรงงานครัวเรือนช่วยงานเต็มเวลา (คน) อายุกี่ปี
 - ข. จำนวนแรงงานครัวเรือนช่วงงานครึ่งราว (คน) อายุกี่ปี
 - 3) แรงงานแลกเปลี่ยน มีรายละเอียดที่ควรบันทึก คือ จำนวนวันที่ช่วยทำงานในฟาร์ม (คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด) และค่าอาหารและเครื่องดื่มที่ใช้ดูแล (คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด)
 - 4) แรงงานจ้างประจำ รายละเอียดที่ควรบันทึก ได้แก่
 - ก. จำนวนวันทำงานต่อปี
 - ข. จำนวนวันหยุด/วันลาป่วย/ไม่ทำงาน
 - ค. อัตราค่าจ้าง บาทต่อวัน/สัปดาห์/เดือน (คิดเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด)
 - 5) แรงงานชั่วคราว หรือแรงงานจ้าง คือแรงงานนอกฟาร์มที่จ้างมาเป็นครั้งคราวเพื่อช่วยในกิจกรรมการผลิต รายละเอียดที่ควรบันทึก ได้แก่
 - ก. อัตราค่าจ้างตามประเภทกิจกรรม
 - ข. รูปแบบการจ้าง เช่น รายวัน จ้างเหมา

ตัวอย่างการบันทึกการใช้แรงงาน

ว/ด/ 67	กิจกรรม	พืชที่ปลูก	ที่ดินแปลงใด	เทคนิคปฏิบัติ	ปัจจัยการผลิตที่ใช้			แรงงานเครื่องจักร			แรงงานครัวเรือน			แรงงานจ้าง				
					ชนิด	ปริมาณ	หน่วย	ตนเอง	จ้าง	เป็นเงิน (บาท)	จำนวน (คน)	จำนวน (วัน)	เวลา (ชั่วโมง/วัน)	จำนวน (คน)	จำนวน (วัน)	เวลา (ชั่วโมง/วัน)	ค่าจ้าง (บาท)	
12 พค	เตรียมดิน	ข้าว	ทุ่งน	ไถตะ	น้ำมัน	3	ลิตร	1				1	1	4				
17 พค	ปลูก	ข้าว	ทุ่งน	เครื่องคานา	ค่าพันธุ์กล้า				1	4,500								
25 พค	ใส่ปุ๋ย	ข้าว	ทุ่งน	เครื่องพ่น					1	400								
3 มิย	ไถน้ำ	ข้าว	ทุ่งน	เครื่องสูบน้ำ	ไฟฟ้า	10	บาท	1				1	1	3				
7 มิย	อียา	ข้าว	ทุ่งน	โดรน	ฮอริโมน	250	บาท								1	1		750

หมายเหตุ: *ค่ารับจ้างดำนา จะคิดค่าเครื่องปักดำรวมกับค่ากล้าแผ่นไร่ละ 1,500 บาท เจ้าของเครื่องดำนาจะจ่ายค่าจ้างไร่ละ 75 บาท (สำหรับคนขับเครื่องดำนา 1 คน และผู้ช่วยส่งกล้า 1-2 คน) โดยเหมารวมทั้งค่าต้นกล้าข้าวจนถึงปักดำเสร็จสมบูรณ์ ขณะที่หากจ้างคนดำนา ปัจจุบันอัตราค่าจ้างโดยเฉลี่ยจะอยู่ประมาณ 2,500-2,800 บาทต่อไร่

2.2.3) การบันทึกกิจกรรมด้านการเก็บเกี่ยว

การบันทึกกิจกรรมการเก็บเกี่ยว มีรายละเอียดที่ควรบันทึก ได้แก่

- ก. เนื้อที่ที่สามารถเก็บเกี่ยวได้จริง ไร่
- ข. เนื้อที่เสียหาย ไร่ สาเหตุ
- ค. เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่อ ปริมาณที่เก็บเกี่ยวได้ทั้งหมด หน่วย.....

วันที่	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ปริมาณผลผลิตที่ได้	อุปกรณ์ที่ใช้	ค่าน้ำมัน/พลังงาน	ชนิดภาชนะบรรจุ	จำนวนที่ใช้	แรงงาน (คน)	เวลา ชม./วัน	จำนวน (วัน)	ประเภทแรงงาน			สถานที่เก็บ	ค่าเก็บรักษา	ปัญหาที่พบ
										ครัวเรือน	จ้าง	แลกเปลี่ยน			

2.4) การบันทึกข้อมูลด้านการตลาด

การบันทึกข้อมูลการขาย เป็นการบันทึกข้อมูลด้านรายได้จากการขาย ควรบันทึกทั้งปริมาณ คุณภาพ และราคา จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลผลผลิต ข้อมูลการจัดจำหน่าย และข้อมูลราคาซื้อขาย

1) ข้อมูลผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ทั้งหมด

ก. ปริมาณที่เก็บเกี่ยวได้ทั้งหมด หน่วย (100%) ซึ่งผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้อาจไม่ได้นำไปจำหน่ายทั้งหมด จึงควรต้องบันทึกสัดส่วนของการจัดสรรผลผลิต เช่น

- ขาย หน่วย สัดส่วน%
- เกรด A สัดส่วน%

- เกรด B สัดส่วน%
- เกรด C สัดส่วน%
- เก็บไว้บริโภคภายในครัวเรือน หน่วย สัดส่วน%
- แจกให้ผู้อื่นฟรี หน่วย สัดส่วน%
- จ่ายค่าเช่า หน่วย สัดส่วน%
- จ่ายค่าแรงงาน หน่วย สัดส่วน%
- จ่ายชำระหนี้ด้วยผลผลิต หน่วย สัดส่วน%
- เสียหาย/ทิ้ง เนื่องจาก..... หน่วย สัดส่วน%

2) ข้อมูลการจัดจำหน่าย

ตัวอย่างฟอร์มการบันทึกการจัดจำหน่าย

วันที่	ปริมาณ	ผู้ซื้อ	คุณภาพ	ราคาขาย	ค่าแรงงาน	ค่าภาชนะ บรรจุ	ค่าขนส่ง	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

3) ข้อมูลราคารับซื้อ

ตัวอย่างฟอร์มการบันทึกราคารับซื้อ

ข้อมูลราคาสินค้า..... ปี

ราคา (บาท/กก.)	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ราคาหน้าฟาร์ม												
ราคาค้าส่ง												
ราคาค้าปลีก												

3. เหตุใดเกษตรกรไทยจึงไม่ชอบบันทึกข้อมูลและทำบัญชีฟาร์ม

เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบจดบันทึกและทำบัญชีฟาร์มมีหลายสาเหตุ ได้แก่

- 1) เกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยทำหน้าที่เป็นทั้งเจ้าของ ผู้จัดการฟาร์ม และคนงาน การจดบันทึกข้อมูลจึงกลายเป็นเรื่องเสียเวลา และมีความซับซ้อน
- 2) เกษตรกรขาดความตระหนักและความสำคัญในการทำธุรกิจฟาร์ม บางส่วนทำฟาร์มแบบยังชีพ ฟาร์มครัวเรือน ไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบันทึกข้อมูล
- 3) เกษตรกรไม่ชอบเขียนหนังสือ จึงไม่ชอบจดบันทึกและไม่ทำบัญชีฟาร์ม
- 4) เกษตรกรกลัวการเสียภาษี จึงคิดว่าไม่ควรจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4. ข้อจำกัดของการบันทึกกิจการฟาร์ม

การบันทึกกิจการฟาร์มเป็นสิ่งที่สำคัญและทุกธุรกิจฟาร์มควรทำ หากแต่ฟาร์มส่วนมากมิได้มีการจดบันทึกกิจการฟาร์มเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่

- 1) การบันทึกข้อมูลต้องทำทุกขั้นตอนและทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในฟาร์ม
- 2) การบันทึกข้อมูลต้องบันทึกอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และทำเป็นกิจวัตร
- 3) การบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ฟาร์ม จำเป็นต้องเข้าใจหลักการตีมูลค่าของสินทรัพย์เพื่อลงบันทึกในบัญชีฟาร์มให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด
- 4) การบันทึกข้อมูลต้องทราบวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อจัดทำรายงานทางการเงินซึ่งมีหลายประเภท ผู้จัดทำข้อมูลจึงต้องทราบว่าข้อมูลที่ทำการบันทึกนั้นนำไปใช้ในรายการใดบ้างในการจัดทำรายงานประเภทต่าง ๆ ให้ถูกต้อง

เนื่องจากการดำเนินธุรกิจฟาร์มจำเป็นต้องมีข้อมูลและระบบฐานข้อมูลที่ดี แนวทางที่จะช่วยลดความยุ่งยากในการบันทึกข้อมูลได้แก่

- 1) การใช้แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้การบันทึกข้อมูลง่ายและเป็นระบบ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้สร้างแบบบันทึกข้อมูลให้กับธุรกิจฟาร์มเพื่อให้เจ้าของฟาร์มสามารถนำไปใช้ในการบันทึกข้อมูล บัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ การคิดกำไร - ขาดทุน ได้หลายอาชีพ เช่น ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกยางพารา เลี้ยงไก่เนื้อ เลี้ยงปลานิลในกระชัง และเลี้ยงโค เป็นต้นโดยผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดแบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ การคิดกำไร - ขาดทุน จากการประกอบการชีพได้จากเว็บไซต์ https://www.cad.go.th/ewt_dl_link.php?nid=30024 อย่างไรก็ตาม ไม่มีแบบฟอร์มบันทึกที่สมบูรณ์แบบ

- 2) การใช้ใบสั่งงาน กรณีฟาร์มขนาดใหญ่ ผู้จัดการฟาร์มควรใช้ใบสั่งงานแทนการสั่งงานด้วยวาจา เพื่อลดความผิดพลาด ตรวจสอบการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำมาใช้ ประกอบในการบันทึกกิจการฟาร์มได้

ตัวอย่างใบสั่งงาน

กิจกรรม	การปลูก	มอบหมายให้	นายวิน	เป็นผู้รับผิดชอบ
วันที่ปฏิบัติ	25 เมษายน	ให้งานเสร็จภายในวันที่	27 เมษายน	
ที่ดินแปลง	นาดอน	จำนวน	30	ไร่
ชนิดพันธุ์	MC5555	ระยะปลูก	75 x 20	ปริมาณที่เบิกใช้
		อัตราการใช้	2.0 กก./ไร่	60 กก.
สารเคมีก่อนปลูก		อัตราการใช้	กก./ไร่	ปริมาณที่เบิกใช้
		อัตราการใช้	กก./ไร่	กก.
ปุ๋ยรองพื้น		อัตราการใช้	กก./ไร่	ปริมาณที่เบิกใช้
		อัตราการใช้	กก./ไร่	กก.
ปุ๋ยคอก		อัตราการใช้	กก./ไร่	ปริมาณที่เบิกใช้
		อัตราการใช้	กก./ไร่	กก.
เครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องจักรที่ใช้				
1.	ปริมาณที่เบิกใช้	ชิ้น/อัน/เครื่อง	ส่งคืนวันที่	หมายเหตุ
2.	ปริมาณที่เบิกใช้	ชิ้น/อัน/เครื่อง	ส่งคืนวันที่	หมายเหตุ
3.	ปริมาณที่เบิกใช้	ชิ้น/อัน/เครื่อง	ส่งคืนวันที่	หมายเหตุ
4.	ปริมาณที่เบิกใช้	ชิ้น/อัน/เครื่อง	ส่งคืนวันที่	หมายเหตุ
น้ำมันเชื้อเพลิง	ปริมาณที่เบิกใช้	ลิตร	หมายเหตุ	
แรงงาน				
คนงานปลูก	รวม	คน	แบ่งเป็น	แรงงานประจำ
				คน
				แรงงานจ้างรายวัน
				คน อัตราค่าจ้าง
				บาท/คน/วัน
				แรงงานจ้างเหมา
				คน รวมค่าจ้างเหมา
				บาท/คน/วัน
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ				
1.	ค่าอาหารกลางวัน	บาท/คน รวมเบิก	บาท	หมายเหตุ
2.	ค่าน้ำดื่ม	บาท/คน รวมเบิก	บาท	หมายเหตุ
3.		บาท/คน รวมเบิก	บาท	หมายเหตุ
การประสานงาน				
• วัสดุการเกษตร ประสานกับ		• เครื่องมือ อุปกรณ์ ประสานกับ		
• แรงงาน ประสานกับ		• การเงิน ประสานกับ		
•		•		
ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน				

5. ความเชื่อมโยงของการบันทึกและงบการเงินของฟาร์ม

การบันทึกกิจการฟาร์มทั้งการบันทึกรายการทรัพย์สิน หนี้สิน กิจกรรมการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต การตลาดและการขาย ช่วยให้ฟาร์มมีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น รวมถึงข้อมูลการเงินต่าง ๆ ของธุรกิจฟาร์ม ซึ่งสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดทำบัญชีฟาร์มซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลจากการบันทึกกิจการฟาร์มและการลงบัญชีฟาร์มได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลจากการบันทึกกิจการฟาร์มและบัญชีฟาร์ม

6. สรุป

การบันทึกฟาร์มเป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการจัดทำงบการเงินของธุรกิจฟาร์มเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ และใช้การแก้ไขปัญหา การวางแผน การลงทุน ตลอดจนการขอสินเชื่อเพื่อสนับสนุนในการดำเนินธุรกิจฟาร์ม ประเภทการบันทึกกิจการฟาร์มแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ การบันทึกข้อมูลทั่วไปของฟาร์ม การบันทึกสินทรัพย์ หนี้สิน และเงินสด การบันทึกการผลิต และการบันทึกข้อมูลด้านการตลาด ทั้งนี้ การบันทึกกิจการฟาร์มมีข้อจำกัดที่ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่บันทึกกิจการฟาร์ม เนื่องจากการบันทึกข้อมูลควรทำอย่างต่อเนื่องและทำเป็นกิจวัตร เกษตรกรไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ทุกขั้นตอนการผลิต และเกษตรกรไม่สามารถประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ที่จะลงบันทึกในรายการสินทรัพย์ได้

หนังสือแนะนำ

- 1) อัจฉรา โพธิ์ดี. (2553) . เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการฟาร์ม (Farm management) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- 2) นงนุช อังยุรีกุล. (2550). หลักการจัดการฟาร์ม. เอกสารคำสอน. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร
- 3) Olson, K. D. 2011. Economics of Farm Management in a Global Setting. Hamilton Printing Company. U.S.A.
- 4) Barnard, C.S. and J.S. Nix. 1982. Farm Planning and Control. Cambridge University Press. U.S.A.

คำถามท้ายบทที่ 4

- 1) การทำบันทึกกิจการฟาร์มมีประโยชน์อะไรบ้าง
- 2) การทำบันทึกกิจการฟาร์มควรมีการบันทึกข้อมูลอะไรบ้าง แต่ละเรื่องควรมีรายละเอียดการบันทึกข้อมูลอย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบ
- 3) เหตุใดเกษตรกรส่วนใหญ่จึงไม่บันทึกกิจการฟาร์ม จงอธิบาย